Juhtiva asepresidendi Margrethe Vestageri eessõna
2019. aasta konkurentsipoliitika aruandele

2019. aasta lõpus ei osanud keegi veel ennustada, et 2020. aasta esimese poole sündmused muudavad oluliselt maailma ja maailma majandust. COVID-19 pandeemia tähendas mitmes mõttes paradigma muutust, mis sundis meid oma mõtlemist ja käitumist kiiresti muutma. Minu arvates on komisjon konkurentsipoliitika valdkonnas ootustele vastanud.

ELi riigiabi eeskirjade kohaselt võivad liikmesriigid ettevõtjaid toetada, et kõrvaldada tõsiseid häireid riigi majanduses. Märtsis 2020 võttis komisjon vastu ajutise raamistiku, mis võimaldab liikmesriikidel tagada ettevõtetele piisav likviidsus ning aidata säilitada töökohti ja majandustegevuse järjepidevust COVID-19 pandeemia ajal. Kriisi jätkudes pikendas komisjon 2020. aasta esimesel poolel ajutist raamistikku kolm korda, et võtta arvesse liikmesriikide ja ettevõtjate vajadusi, sealhulgas pakkudes täiendavat toetust COVID-19 pandeemiaga seotud toodete arendamiseks ja tootmiseks, aga ka palgatoetusi ja rekapitaliseerimist. Ajutise raamistiku vastuvõtmine ja selle edasised muudatused näitavad, et komisjon suutis reageerida kiiresti arenevatele oludele, nendega kohaneda ja toime tulla, pidades samas silmas vajadust tagada ühtsel turul võrdsed võimalused. Sest kiireks taastumiseks on meil vaja ühtset turgu.

COVID-19 pandeemia mõjutas paratamatult ka teisi konkurentsipoliitika valdkondi.

Märtsis 2020 tegid komisjon ja liikmesriikide konkurentsiasutused Euroopa konkurentsivõrgustiku raames ühisavalduse selle kohta, kuidas nad kavatsevad kriisi ajal konkurentsieeskirju kohaldada. Komisjon ja liikmesriikide konkurentsiasutused teatasid, et nad hõlbustavad vajalike ajutiste meetmete võtmist pandeemiast tingitud tarnepuudujäägi kõrvaldamiseks. Samas aga hoiatasid, et nad ei kõhkle sekkumast, kui kriisi kasutatakse konkurentsivastase tegevuse varjamiseks.

Monopolidevastase võitluse valdkonnas avaldas Euroopa Komisjon aprillis 2020 teatise ajutise raamistiku kohta, et pakkuda suuniseid ettevõtjatele. Kõnealuses teatises kirjeldas komisjon, kuidas ta kavatseb hinnata koostööprojekte, mis on vajalikud COVID-19 pandeemiaga toimetulekuks, nagu ravimite ja meditsiiniseadmete tarnimine.

Ühinemiste puhul jätkus töö pärast seda, kui konkurentsi peadirektoraat avaldas teatise, milles kutsuti ettevõtjaid üles kavandatud ühinemisteadete esitamist edasi lükkama, väga väikeste häiretega nii lihtsustatud kui ka keerukamate juhtumite puhul.

Mul on rõõm tõdeda, et komisjoni talitused on selle enneolematu kriisiga hästi toime tulnud. Suurt hulka riigiabi teatisi hinnati äärmiselt suure ajalise surve all. ELi ühinemiste kontroll toimis ning komisjon pidas kinni õigusaktides ettenähtud tähtaegadest ja täitis oma õiguslikke kohustusi. Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine jätkus ilma märkimisväärsete viivitusteta.

Kuid ärgem unustagem 2019. aasta saavutusi.

Komisjoni 2019. aasta tegevus hõlmas paljusid sektoreid, millega edendatakse ELi avatud ja tõhusaid turge. ELi konkurentsipoliitika toetas jätkuvalt komisjoni peamisi poliitilisi prioriteete, mis on seotud siseturuga – digiteerimine, õiglane maksustamine, energia ja kliima.

Komisjon on näidanud, et ta on võimeline rangelt tagama konkurentsieeskirjade täitmist ja kehtestama sanktsioone konkurentsivastaste kokkulepete eest nendele ettevõtjatele, kes kuritarvitavad oma turgu valitsevat seisundit ja kahjustavad tarbijaid. 2019. aastal võttis komisjon

vastu 15 otsust, millega kehtestati sanktsioonid konkurentsivastase käitumise eest. Komisjon lõpetas ka neli rikkumismenetlust, mis lahendati vabatahtliku koostöömenetluse alusel.

2019. aastal teatati komisjonile 382 ühinemisest. Kuigi absoluutarvud 2018. aastaga võrreldes veidi vähenesid, püsis teadete arv 2019. aastal väga kõrgel tasemel. Enamik 2019. aastal teatatud ühinemisi ei tekitanud konkurentsiprobleeme. 2019. aastal võttis komisjon vastu 362 ühinemisotsust ja sekkus 19 juhtumi puhul. Kolm ühinemist keelati, kümme ühinemist kiideti heaks kohustuste võtmisega esimeses etapis ning kuus ühinemist kiideti heaks parandusmeetmete võtmisega pärast teist etappi. Enamik komisjoni poolt 2019. aastal vastu võetud parandusmeetmetest seisnes materiaalse või immateriaalse vara loovutamises, mis kinnitab, et komisjon eelistab struktuurseid parandusmeetmeid.

Komisjon võttis 2019. aastal vastu 308 riigiabi otsust. Ta kiitis heaks riigiabi kavad, mis võimaldavad liikmesriikidel näiteks saavutada keskkonnaalaseid eesmärke, võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega lairibavõrke ja rahastada teadusuuringuid olulistes sektorites. 2019. aastal kiideti heaks veel üks oluline üleeuroopalist huvi pakkuv projekt, mis hõlmas patareide ja akude arendamist ja milles osales seitse liikmesriiki. Komisjon on jätkanud pingutamist selle nimel, et liikmesriigid ei annaks valitud ettevõtjatele põhjendamatuid maksusoodustusi, mis võimaldab neil oma õiglane osa maksudest maksmata jätta.

Konkurentsieeskirjade eesmärgipärasuse tagamiseks jätkus 2019. aastal nende hindamine kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega. Konkurentsi valdkonnas jätkus horisontaalse grupierandi määruse, vertikaalse grupierandi määruse, mootorsõidukite grupierandi määruse ja konsortsiumide grupierandi määruse hindamine. Ühinemiste puhul tegi komisjon edusamme ELi ühinemiste kontrolli menetluslike ja õiguslike aspektide hindamisel. Riigiabi valdkonnas jätkati riigiabi ajakohastamise eeskirjade ja teatavate muude eeskirjade toimivuskontrolli. Turu mõistet käsitleva teatise hindamine algatati 2020. aasta jaanuaris.

Enamikul turgudel toimuvad praegu murrangulised muutused, mis on eelkõige tingitud ühiskonna üleminekust digitaaltehnoloogiale. Me kõik peame kohanema, st tootjad, tarbijad, poliitikakujundajad ja eelkõige meie ise, kes me viime ellu konkurentsipoliitikat. Et oma ülesannetega hakkama saada, ei tohiks me loorberitele puhkama jääda, vaid peame alati endalt küsima, kas meie lähenemisviis on õige, õppima kogemustest ja vajaduse korral muutma oma jõustamisvahendeid. Seepärast tellisin ma kolme erinõuniku aruande „Konkurentsipoliitika digitaalajastul“, mis avaldati aprillis 2019. Erinõunikud jõudsid järeldusele, et konkurentsiõiguse põhiraamistik on usaldusväärne ja konkurentsi kaitsmiseks digitaalajastul piisavalt paindlik. Erinõunikud hoiatasid siiski, et erilist tähelepanu tuleks pöörata digiplatvormide turuvõimule. Pärast erinõunike aruandel ja muudel hiljutistel aruannetel põhinevat põhjalikku analüüsi algatas komisjon 2020. aasta juunis avaliku konsultatsiooni, et uurida vajadust uue konkurentsivahendi järele, mis võimaldaks aegsasti ja tõhusalt lahendada struktuurilisi konkurentsiprobleeme.

Range järelevalve kehtivate konkurentsieeskirjade täitmise üle ei ole alati piisav, et tagada turu nõuetekohane toimimine kogu majanduses. Turutõrgete vältimiseks võib osutuda vajalikuks täiendada järelevalvet sektoripõhise reguleerimisega. See võiks kehtida turgude puhul, kus domineerivad digiplatvormid, mis kontrollivad sisule juurdepääsu. Konkurentsivõime nõuab konkurentsi nii kodus kui ka mujal maailmas. Konkurentsipoliitika üksi ei taga konkurentsivõimet. Seda peab täiendama hästitoimiv tööstuspoliitika, mis võimaldab ettevõtjatel oma ideid ellu viia ning igas suuruses ettevõtetel jõudsalt areneda ja kasvada. 2020. aasta märtsi teatises „Euroopa uus tööstusstrateegia“ esitas komisjon oma visiooni selle kohta, mida ta soovib, et EL saavutaks 2030. aastaks ja pärast seda.

ELi majandus on avatud ja tihedalt seotud ülejäänud maailmaga. Samas võivad näiteks riigiabi saavad välismaised äriühingud ära kasutada meie avatust ja moonutada konkurentsi ühtsel turul. Meil on vaja õigeid vahendeid, et tegeleda välisriigi subsiidiumide negatiivse mõjuga. Sel eesmärgil algatas komisjon arutelu ja avaldas juunis 2020 valge raamatu, milles käsitletakse võrdsete võimaluste loomist välisriigi subsiidiumide osas.

Kokkuvõtteks võib öelda, et ELi peamised konkurentsieeskirjad on täna täpselt sama olulised kui enam kui 60 aastat tagasi, mil need aluslepingus sätestati. Komisjon jõustab koos ELi liikmesriikide konkurentsiasutustega eeskirju ka edaspidi õiglaselt, tuginedes faktidele, tõenditele ja põhjalikule analüüsile ning järgides nõuetekohast menetlust. Tõhus konkurents siseturul soodustab innovatsiooni, dünaamilisust ja majanduskasvu, millest saavad kasu kõik. Konkurentsipoliitika aitab kaasa komisjoni praeguse mandaadi üldiste eesmärkide saavutamisele, nagu majanduse keskkonnahoidlikumaks muutmine, ELi digitaalse tuleviku kujundamine ja inimeste hüvanguks toimiva majanduse tugevdamine.